

Посилання на статтю

Геращенко Н.О. Використання ціннісного підходу у формуванні цілей проекту соціального розвитку / Н.О. Геращенко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Дала, 2010. – № 4(36). – С. 110-116. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/36/10gnoprsr.pdf>

УДК 65.012.22:364

Н.О. Геращенко

ВИКОРИСТАННЯ ЦІННІСНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ЦІЛЕЙ ПРОЕКТУ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розглянуто концепцію формування цілей проекту соціального розвитку на основі визначення та узгодження цінностей зацікавлених сторін проекту. Рис. 4, табл. 2, дж. 9.

Ключові слова: цінність проекту для зацікавленої сторони, цінність проекту, критерій ефективності проекту, цілі проекту соціального розвитку, системний підхід.

Н.О. Геращенко

Использование ценностного подхода при формировании целей проектов социального развития

Рассмотрена концепция формирования целей проекта социального развития на основе определения и согласования ценностей заинтересованных сторон. Рис. 4, табл. 2, ист. 9.

N.O. Gerashchenko

VALUE APPROACH TO ELABORATION OBJECTIVES OF THE SOCIAL DEVELOPMENT PROJECT

Conception of elaboration objectives of the social development project, basing on determination and harmonization of stakeholders' values is considered.

Постановка проблеми. Реалізація програм та проектів розвитку має здійснюватися на основі філософії управління проектами із залученням інструментів проектного підходу.

Наразі проекти соціального розвитку в Україні реалізуються за недостатнього використання цих інструментів.

Проекти реалізуються неуспішно та не досягають поставлених цілей. Разом з цим подолання соціальної кризи та соціальний розвиток для України є питанням надзвичайно актуальним.

Проблема дослідження впливає з:

- 1) кризового стану соціальної сфери України;
- 2) поширеності та доведення ефективності проектного підходу (управління проектами) як філософії розвитку;
- 3) неефективної реалізації проектів соціального розвитку та недостатнє використання інструментів проектного підходу у проектах соціального розвитку.

Таким чином, дослідження було вирішено зосередити на розробці інструментів ефективного управління для досягнення успіху проектів соціального розвитку.

Необхідність розробки інструментів управління проектами для проектів соціального розвитку впливає з особливостей проектів соціального розвитку та їхнього оточення (зацікавлені сторони проекту).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз досліджень та публікацій показав, що наразі у науково-теоретичній літературі спостерігається інтерес до питань соціального управління та проектування, соціального розвитку, що пов'язано з усвідомленням впливу соціального фактора, соціальних проблем та протиріч на розвиток економіки, держави, глобального світу в цілому.

Розробляються відповідні моделі (наприклад, когнітивні моделі управління, моделі системної динаміки) [1, 2], принципи (підхід до проектів соціального розвитку Світового Банку) управління соціальними процесами [3] та концепції соціального розвитку (еволюційна, революційна, керована концепція стійкого розвитку) [4, 5, 6], що дають базис для усвідомлення особливостей соціального розвитку й відповідно проектів соціального розвитку та їхнього оточення.

Можна вважати, що ці науково-теоретичні розробки задають тон дослідженню – у більшості вони стосуються «ідеальних», неформалізованих моделей управління, наукових пошуків у сфері зразків соціальних систем, принципів реалізації проектів соціального розвитку або ж дають покрокові рекомендації щодо ведення проекту (які не враховують специфіки проектів соціального розвитку) і мало використовують існуючі методи управління проектами.

Для вирішення проблеми дослідження було розглянуто та використано ідеї та принципи японської системи знань Project and Program Management P2M [6].

Система знань P2M значну увагу приділяє формуванню єдиного ментального простору (напряму мислення), управлінню формуванню цінності проекту та звертає увагу на формування цінності неприбуткової. У системі знань P2M йдеться про формування глобальної місії, необхідності узгодження та вимірювання цінностей для зацікавлених сторін проекту.

Все це робить філософію P2M найбільш прийнятною для розробки підходів щодо управління проектами соціального розвитку.

Виходячи з проблеми дослідження, **поставлено завдання** розробити інструменти для управління проектами соціального розвитку.

У статті розглядається завдання розробити концепцію формування цілей проекту соціального розвитку (з урахуванням особливостей проектів соціального розвитку та їхнього оточення – зацікавлених сторін).

Вклад основного матеріалу дослідження. На попередньому етапі дослідження для розв'язання проблеми дослідження було вирішено зосередитися на завданні формування цілей проекту соціального розвитку [8] – як основи успіху проекту. Було запропоновано здійснювати формування цілей проекту соціального розвитку, використовуючи схему, наведену на рис. 1.

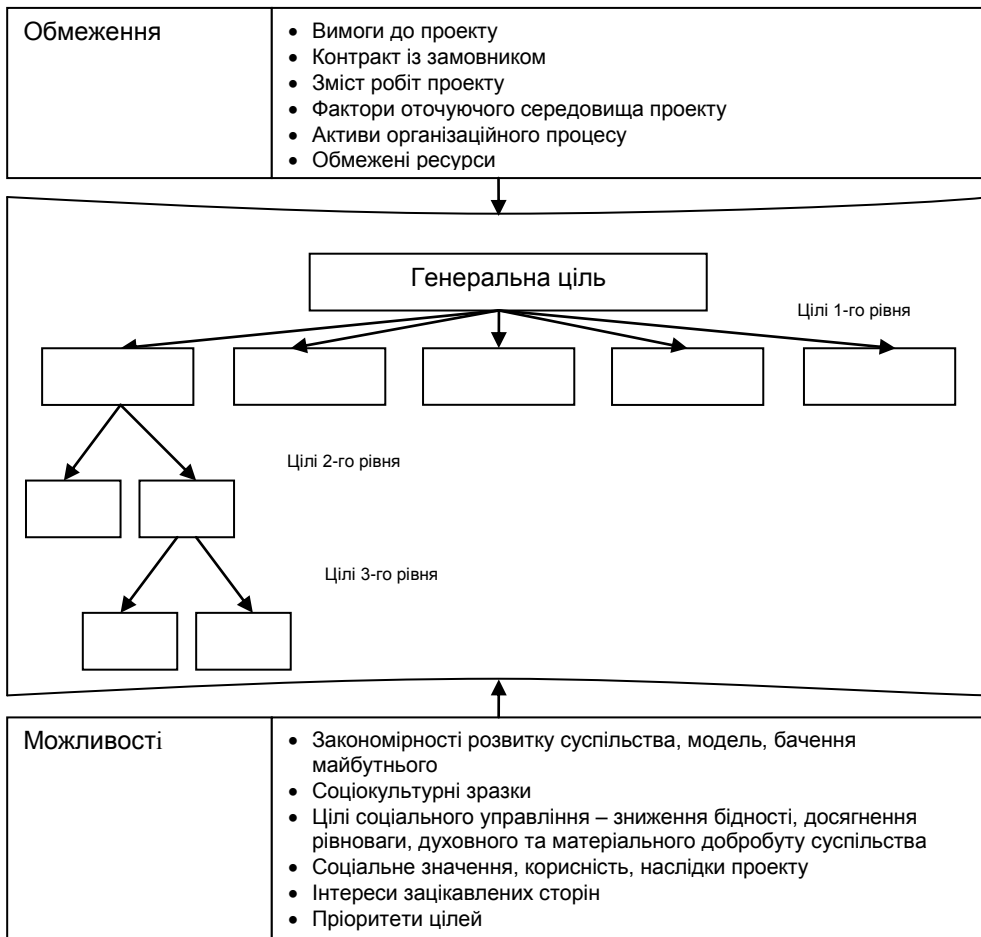

Рис. 1. Формуванні цілей проекту соціального розвитку

Ідея цієї схеми полягає у тому, щоб узгодити між собою «обмеження» та «можливості», які створює проект у виді «дерева цілей». Таким чином, схема - це спроба пошуку компромісу між ідеальним станом, що дозволить досягти проект, та границями проекту. Перелічено фактори, що слід враховувати при формуванні цілей проекту соціального розвитку.

Але така схема не дає практичного інструменту та не веде до формалізації (математичної моделі) для вирішення завдання узгодження інтересів зацікавлених сторін і відображає лише напрямок або ідею того, яким чином мають формуватися цілі проекту соціального розвитку.

Таким чином, було вирішено використати інший підхід для вирішення задач дослідження.

При розробці концептуальних засад для формування цілей проекту соціального розвитку було використано системний підхід та філософію японської системи знань Project and Program Management P2M.

Проект розглядається як система, що має внутрішнє та зовнішнє оточення, що впливає на результати та ефективність реалізації проекту.

Японська система знань P2M, на відміну від систем знань проектного менеджменту PMBoK та PRINCE2, пропонує забезпечити успіх управління проектом через визначення цінності результатів проекту для зацікавлених сторін

та цінності, яку проект створює. Особливістю проекту соціального розвитку є некомерційна цінність і складність при вимірюванні результату проекту, тому філософія системи знань P2M найкраще застосовується для управління такими проектами.

Розглянемо зацікавлені сторони проекту соціального розвитку. Це донори, команда проекту, бенефіціари, суспільство, держава та підрядники (рис. 2) [9]. Їхні інтереси впливають/визначають цілі проекту, успіх реалізації проекту та досягнення цілей проекту.

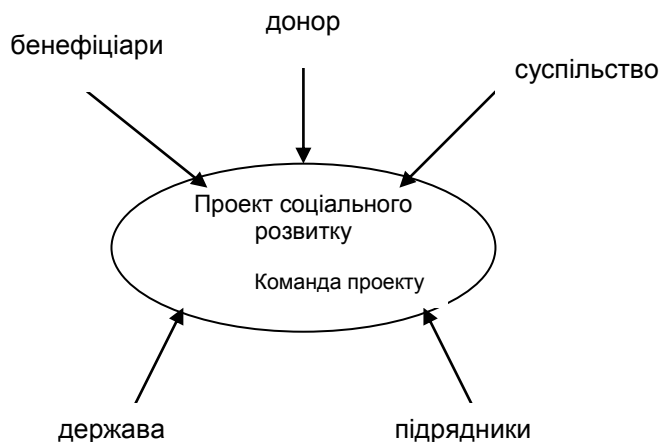

Рис. 2. Зацікавлені сторони проекту

Перед керівником проекту та командою проекту стоїть завдання за умови обмежених ресурсів досягти цілей проекту.

Керівник проекту виходить з таких умов:

1. Проект соціального розвитку, спрямований на створення некомерційної цінності; тому цілі та результати проекту є важко вимірюваними.
2. Цінності та цілі зацікавлених сторін проекту є різними та можуть бути суперечливими.

Ці дві умови є основою для розробки концепції формування цілей проекту соціального розвитку. Цілі проекту соціального розвитку мають бути сформовані таким чином, щоб максимально задовольнити інтереси зацікавлених сторін з урахуванням «ідеального стану» соціальної системи, до якого спрямований будь-який проект соціального розвитку (рис. 3).

Для вирішення завдання дослідження було запропоновано зробити наступні кроки:

1. Визначити цінності, місії, цілі, результати та критерії ефективності (якісні та кількісні) для кожної із зацікавлених сторін проекту (ці показники ми вважаємо експертними оцінками) (рис. 4).

Результат представлений в табл. 1.

2. Визначити:

- 1) значення критеріїв ефективності проекту для кожної із зацікавлених сторін (табл. 1);
- 2) значення важливості (пріоритетності) критерію ефективності для кожної із зацікавлених сторін проекту (табл. 1).

3. Визначити цілі проекту соціального розвитку, критерії ефективності проекту та їхні пріоритети (безвідносно до зацікавлених сторін). Для кожного

конкретного проекту цілі будуть різними – приклад цілей проекту та критеріїв ефективності представлено в табл.2.

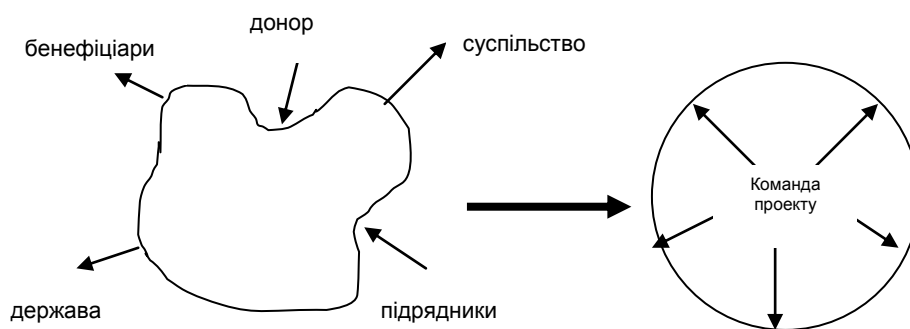

Рис. 3. Схематичне відображення задачі дослідження – формування цілей проекту соціального розвитку

Рис 4. Ланцюжок, за яким визначаються кількісні критерії ефективності проекту для зацікавлених сторін

Таблиця 1

Цінності та критерії ефективності проекту соціального розвитку для зацікавлених сторін проекту

Зацікавлені сторони проекту	Цінності	Критерії ефективності проекту, кількісні	Значення показника	Значення пріоритету
Донаор	Стійкий розвиток	Скорочення кількості "гарячих точок"	X1	P1
	Гуманізм	Скорочення кількості міжнародних, міжетнічних конфліктів	X2	P2
	Толерантність	Скорочення кількості правопорушень	X3	P3
	Демократія	Скорочення кількості людей, які живуть за межею бідності	X4	P4
	Мир та безпека	Збільшення кількості учнів у школах	X5	P5
	Права людини	Покращення показників розвитку соціальної сфери	X6	P6
		Позитивні зміни показники економічної сфери	X7	P7
	Гендерна рівність	Зростання реальної з/п	X8	P8
		Скорочення розриву між бідними та багатими	X9	P9
	Передача знань та досвіду	Зростання ВВП	X10	P10
		Зниження рівня інфляції	X11	P11
		Зниження рівня захворюваності	X12	P12
		Зниження рівня смертності	X13	P13
		Залучення більшої кількості країн до вирішення спільних проблем	X14	P14
		Відхилення строків проекту	X15	P15
		Відхилення бюджету проекту	X16	P16

Держава	Людина	Зростання реальної з/п	X17	P17
	Цінності європейської держави	Зростання ВВП	X18	P18
		Зниження рівня інфляції	X19	P19
	Верховенство закону	Зростання рівня зайнятості	X20	P20
		Скорочення безробіття	X21	P21
	Демократія	Скорочення кількості людей, які живуть за межею бідності	X22	P22
		Зниження рівня захворюваності	X23	P23
		Зниження рівня смертності	X24	P24
		Збільшення прожиткового мінімуму	X25	P25
		Зростання середньої з/п	X26	P26
		Зростання толерантності та доброзичливого ставлення до неблагополучних верств населення	X27	P27
		Зростання готовності до спільних дій	X28	P28
	Зростання рівня довіри	X29	P29	
Суспільство	Родина	Зростання з/п, доступність та широка пропозиція товарів та послуг	X30	P30
	Здоров'я	Покращення показників здоров'я населення	X31	P31
	Матеріальний добробут			
	Етика	Міра задоволеності бенефіціарів	X32	P32
	Соціальна відповідальність	Збільшення доходу	X33	P33
	Толерантність	Збільшення кількості позитивних відгуків про роботу підрядника у ЗМІ	X34	P34
	Ефективність			
	Професійність			
Бенефіціари	Якість життя	Позитивні зміни відповідних показників	X35	P35
	Добробут	Скорочення кількості звернень в суд про порушення прав людини, кількість виграних на користь громадянина справ у суді	X36	P36
	Здоров'я	Зростання зайнятості, зростання рівня зайнятості серед інвалідів, людей з особливими потребами, збільшення кількості учнів з особливими потребами	X37	P37
	Рівні права	Покращення показників здоров'я населення	X38	P38
	Захищеність			
	Безпека			

Таблиця 2

Цілі та критерії ефективності проекту соціального розвитку проекту

	Ціль	Критерій ефективності	Значення показника	Значення пріоритету
Цілі проекту соціального розвитку (наприклад, програма боротьби зі СНІД)	Зниження рівня захворюваності населення	Зниження рівня захворюваності населення	Y1	p1
	Скорочення темпів поширення СНІД	Скорочення темпів поширення СНІД	Y2	p2
	Підвищення якості життя людей, хворих на СНІД	Підвищення якості життя людей, хворих на СНІД	Y3	p3
	Покращення ставлення у суспільстві до людей, які хворі на СНІД	Покращення ставлення у суспільстві до людей, які хворі на СНІД	Y4	p4

Таким чином, ми маємо вихідні дані для задачі – формалізації задачі формування цілей проекту соціального розвитку):

1) значення та пріоритети критеріїв ефективності проекту для зацікавлених сторін;

2) значення та пріоритети ефективності проекту.

Наступним етапом вирішення завдання дослідження є формалізація формування цілей проекту соціального розвитку, тобто необхідно визначити ті критерії ефективності проекту, які максимально задовольняють зацікавлені сторони проекту.

Висновки. Надано подальший розвиток концепції, підходу до формування цілей проекту соціального розвитку.

На основі японської системи знань Project and Program Management P2M запропоновано концепцію формування цілей проекту соціального розвитку – вихідні дані для формалізації завдання формування цілей проекту соціального розвитку.

Перспектива подальших досліджень. Вирішення поставленого у статті завдання – формування цілей проектів соціального розвитку дозволяє перейти до завдання формалізації формування цілей проекту соціального розвитку, а у перспективі – вирішити завдання управління ефективністю проекту соціального розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Плотинский Ю.М. Модели социальных процессов: учебное пособие для высших учебных заведений / Юрий Менделевич Плотинский. – Вид. 2-е, перероб. и доп. – М.: Логос, 2001. – 296 с.
2. Форрестер Дж. Мировая динамика / Джей Форрестер; [пер. з англ. А. Ворошук, С. Пегов]. – М.: АСТ, 2003. – 384 с. – (Philosophy).
3. Empowering People by Transforming Institutions Social Development in World Bank operations. – [Electronic resource] // January 12, 2005. – Mode of access: <http://siteresources.worldbank.org/INTRANETSOCIALDEVELOPMENT/Resources/SDStrategyBoardversion+011205Final.pdf>. – Title from the screen.
4. Сухарев М.В. Эволюционное управление социально-экономическими системами / Михаил Валентинович Сухарев. – Петрозаводск: КарНЦ РАН, 2008. – 258 с.
5. Основы социального управления / [Гладышев А.Г., Патрушев В.И., Иванов А.В. и др.]; под. ред. Иванова В.Н. – М.: Высш. шк., 2001. – 168 с.
6. Руководство по управлению инновационными проектами и программами: [Пер. с англ. / Под ред. С.Д. Бушуева]. – К.: Наук. світ, 2009. – 173 с.
7. Франчук В.И. Основы общей теории социального управления / В.И. Франчук. – М.: Институт организационных систем, 2000. – 180 с.
8. Геращенко Н.О. Особливості формування цілей у проектах соціального розвитку / Н.О. Геращенко // Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. праць. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2010. – №1 (33). – С. 47-51.
9. Дзюба С.В. Управління соціальними проектами у турбулентному оточенні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: спец. 05.13.22 «Управління проектами та програмами» / С.В. Дзюба. – Київ, 2008. – 20 с.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2010 р.